

Tale ved Skt. Hansfesten i Aulum Lystanlæg

Skt. Hans tale Aulum Borgerforening

Den 23. juni 2013

Sankt Hans er glædens fest. Vi tænder blus, glædesblus, som vi skal synge om lidt hver by har sin heks og hvert sogn sine trolde, dem vil vi fra livet med glædesblus holde; Det med heksene og troldene er nu først meget sent blevet en del af Sankt Hans traditionen. Det menes det er tilført med nogle tyske arbejdere på Korsør egnen i 1920'erne, måske fordi heksejagten og hekseprocesserne var langt større og mere omfattende ude i Europa end her i Danmark.

Der har været holdt bådage i mange hundred år, ja siden Odin og Thors dage. Dagen er navngivet efter Johannes Døber og Sankt Hans betyder egentligt den hellige Hans, og selvom det er en gammel hedensk midsommerfest, så er det i dag blandet op med kristendommens tanker om fred og kærlighed og for de fleste af os er det en folkefest, en måde at mødes og forsamles på. De første kristne sagde at Jesus og Johannes Døberen delte året i mellem sig. Johannes døber var som bekendt ham der skulle berede vejen for Jesus.

Årets deling fremkommer ved i følge de skriftkloge at Jesus er født seks dage før den 1. januar, altså den 25. december og Johannes Døber seks dage før den 1. juli, altså den 24. juni.

Ved Sankt Hans er naturen på sit højeste, hele naturen er fyldt med kraft, der er opsuget fra solen på årets længste dage. Og i gammel tid mente man at naturen nærmest var magisk på dette tidspunkt.

Det var her der blev samlet lægeurter af kloge koner og mænd, datidens læger. Urter der skulle bruges i årets løb. Der blev badet i og drukket af hellige kilder og kravlet gennem hullet i hellige træer. Alt sammen for at modvirke sygdom og elendighed. Der findes mange beretninger om folk der blev helbredt netop denne aften, men mindst ligeså mange fortællinger om det modsatte.

Ilden har altid været omgærdet med en vis mystik og tillagt en magisk kraft og netop fordi tiden omkring Sankt Hans var særlig virksom, så var de onde kræfter det også. Og det bål vi brænder, er ikke et henrettelsesbål, det er bondes skærmende blus, der skal holde de onde kræfter væk. Og det gøres bedst med vild ild eller nødild. Dvs. ild, som laves ved at gnide to træstykker mod hinanden. Denne vild ild eller nødild blev betragtet som et stærkt magisk middel.

Den skulle sikre, at heksene der var på vej til Heskemøde på Bloksbjerg i Harzen, i Troms i Norge eller Hekkenfeldt på Island ikke gjorde holdt. Ej heller når heksene var ude for at samle urter, for

hvor ilden brændte turde de ikke lande. Ligesom der var en forestilling om, at de marker der fik lys blev mere frugtbare.

Glædesblus er at brænde blus for livet, for det frugtbare, det fornyende og støde det der ligger livet øde fra os. Sådan var den grundlæggende spænding for hundred af år siden og sådan er det nu.

Hekseafbrænding som symbol på det onde sættes oftest i forbindelse med kvinder, dengang i 1600 og 1700 tallet, som nu. Datidens hekse blev brændt på bålet, hvis de blev anklaget og dømt for f.eks. at frasige sig kristendommen og have omgang med fandens selv, hvilket f.eks. kunne være i skikkelse af et dyr, sågar et dyr heksen have samleje med. Og det kunne ske ved at udøve trolddomskunst, især ved at hidkalde ulykker over andre mennesker, som det skete for Maren Spliid i Ribe. Hvor den fattige skrædder Didrich Hermannsen 12 år efter et skænderi med Maren blev syg og brækkede en stor slimet klat op. Dette blev gransket af byens teologer, der mente af den onde satan selv måtte have med dette at bestille, da Maren i sin tid havde truet skrædderen med ulykker. I 1641 kom Maren Spliid på bålet i Ribe.

Heksene var sydebukke som de er det i dag. Måske netop sydebukke for de skyggesider vi ikke vil vedkende ved os selv. Hvis de besidder nogle evner eller har nogle sider, som vi eller man eller den offentlige mening tager afstand fra. Og når første en sag ruller, så er der dengang som nu pludselig mange der kan huske mange historier og hændelser, som förstærker billedet af denne person som en heks. Denne skæbne kan overgå såvel mænd som kvinder. Find selv eksempler fra egen hverdag, det politiske liv eller tænk på Hanstholmspræsten Inge-Lise Wagner, der i '80 erne blev forfulgt af de frelste, endda med velsignelse fra kirkeministeriet. Hendes brøde var bl.a., at hun kørte på motorcykel og besøgte og talte med fiskerne på kajen og gik i cowboybukser!!

Nutidens hekse og vore egne hekse har måske skikkelse af en Pia Kjærsgård, en Margrethe Vestager eller Helle Thorning Schmidt forsæt selv. Men altid er det en del af os selv, der ligger i mørke og som ofte ender som projektioner vi sender ud på andre.

Lignelsen om ikke at se bjælken i sit eget øje men splinten i sin broders øje, falder i god tråd med at ondskaben det dæmoniske det der slår livet ihjel mellem mennesker det går lige lodret ned gennem os alle.

Alene derfor er der grund til at tænde blus, og netop glædesblus for det der vil livet det sanselige liv. Ikke kun at forveksle med det erotiske, men netop det at sanse livet, ikke mindst som det kommer til os i naturen og netop virker stærkt omkring Sankt Hans.

Om lidt skal vi synge Danmark, nu blunder den lyse nat. Det er Thøger Larsens hyldest til den lyse sommernat. Oprindeligt skrevet på digtervenen Jeppe Aakjærs opfordring i forbindelse med et sommermøde i juli 1914 på Aakjær gård Jenle i Salling. Sangen er en rig mosaik af stemningsmættede sansninger af duft-, syns- og lydindtryk som hører sommeren til.

Udgangspunktet er det NU, hvor sangen synges. Det er den nat som ikke selv vil gå til ro og som gør det svært for os at gå til ro. Vi er halvt vågne halvt i søvne vi blunder også og er derfor i anden bevidsthedstilstand der skærper sanserne - ikke mindst det at lytte.

Thøger Larsen har her, som i mange af sine sange og i sin digtning et kosmisk perspektiv. Et perspektiv der løfter os op over dagligdagens fortrædeligheder jeg fristes til at sige små og større hekseforfølgelser. For sommerens mirakel er NU-tid og samtidig gennemsyret af evighed. Vi synger bl.a. ..ser hvor det yppigt glider, frem af forgange tider og lærkens sang, hvor det lyder; Tonerne ned med lyset går, samme sang som i tusind år. Thøger Larsen kredse om naturens og menneskets cyklus, som det kommer til udtryk i døgn, året og gennem slægten - og i sangen her vender han i sidste strofe tilbage fra naturen til mennesket.

Pigernes latter og lyse hår, leg, som får aldrig ende, øjnene blå som vand i vår mildt om evigt Danmark spår, sol over grønne sletter, lykke og lyse nætter. Vi synger:

Leg som får aldrig ende det er den elementære urkraft, der sætter sig igennem via kønnenes legende og erotiske tiltrækning. Den leg der lykkeligvis sørger for, at livet går videre i al evighed.

Lad os tænde glædesblus for al det frugtbare i naturen, livet og i tilværelsens mange afskygninger. Lad os gå op imod alt det der i os selv og omkring os, som slår livet i stykker lad os tænke på Peter A G's og Gnags ord om: At lige meget hvem du, lige meget hvor du er - er så velkommen her eller Lars Lilholt der i en af sine sange netop siger: Jeg tror vi er her - for at tænde lys - for hinanden SÅ Lad os sanse - lad os lege Lad os favne sommeren, livet og hinanden - lad os mærke at safterne stiger - som det hører sommeren til ja, som det hører livet til.

Glædelig Sankt Hans

Ronald Risvig

Skt. Hans 2013